

Manifest verduurzaming bedrijventerreinen
Nederland verdient het

Manifest verduurzaming bedrijventerreinen

Nederland verdient het

Nederland telt ruim 3700 bedrijventerreinen. Bijna 70% hiervan (2600 bedrijventerreinen) bestaat uit gemengde terreinen met kleine en middelgrote bedrijven (MKB)¹. Hier vormen kleine start-ups, familiebedrijven en zelfstandige ondernemers een belangrijke steunpilaar van het landschap van onze economie. Deze steunpilaar staat echter onder druk. Netcongestie, oftewel filevorming op het elektriciteitsnet, belemmert verduurzaming van de elektriciteitsvoorziening. Ook is het slecht gesteld met de klimaatbestendigheid en leefomgevingskwaliteit op veel van deze terreinen.

Dit manifest dient als een dringende oproep tot actie. Het is tijd om deze bedrijventerreinen te herstructureren, om de biodiversiteit te vergroten en om ruimte te maken op het net voor duurzame energie en elektrificatie. Dit is niet alleen noodzakelijk, maar ook een unieke kans: een kans om lokale ecosystemen te herstellen en te verrijken, een kans om onze bedrijven toekomstbestendig te maken en bij te dragen aan de mondiale duurzame ontwikkelingsdoelen. Voor mens en natuur zijn zulke terreinen veel aantrekkelijker.

Het is duidelijk dat ondernemers kansen zien en willen benutten². Ze willen zonnepanelen op hun daken installeren, investeren in batterijopslag, hun wagenpark elektrificeren, zonne-carports bouwen en hun bedrijfsvoering verduurzamen. Helaas zijn deze inspanningen vaak beperkt door de netcongestie die een grootschalige uitrol van dergelijke initiatieven belemmert. Dit vormt een serieuze uitdaging, maar niet één die onoverkomelijk is. Het vraagt om samenwerking, slimme netwerkbeheerstrategieën en een overheid die haar rol pakt.

Dit manifest is daarom een oproep aan beleidsmakers om de bedrijventerreinen, die de steunpilaar van onze economie vormen, te helpen om de noodzakelijke verduurzamingsstappen te nemen. Door de bestaande belemmeringen te overwinnen en de transitie naar duurzaamheid versnellen. Door netcongestie aan te pakken en de biodiversiteit te verhogen en zo te werken aan een duurzamere, veerkrachtiger toekomst voor ons allemaal. De uitdagingen die voor ons liggen kunnen we tot kansen maken om samen te bouwen aan een duurzamere toekomst voor onze bedrijventerreinen.

Nederland kent grote opgaven op het gebied van energie, klimaat, biodiversiteit en circulariteit. Om tijdig onze uitstoot van broeikasgassen naar beneden te brengen moeten we op grote schaal elektrificeren en duurzame elektriciteit opwekken. Ook het pas verschenen Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) refereert hier aan. Dit betekent voor bedrijventerreinen onder andere dat waar mogelijk daken worden voorzien van zonnepanelen, dat op parkeerterreinen zonnecarports worden geplaatst, dat auto's, busjes en vrachtwagens elektrisch gaan rijden en dat elektrisch verwarmen, produceren en laden noodzakelijk wordt.

---

1 CE Delft 2023 "Verduurzaming van bedrijventerreinen"

2 Uit een eigen peiling onder ondernemers geeft meer dan 80% van de ondernemers aan binnen 5 jaar verduurzamingsstappen te willen zetten. 30% wil hier zelfs binnen een jaar mee aan de slag.

Daarnaast vraagt ook de circulaire economie actie op het gebied van bedrijventerreinen. Er is ruimte nodig voor de bedrijven die we nodig hebben om in 2050 100% circulair te zijn. Bedrijven die zich hier op richten, moeten behouden blijven en nieuwe bedrijven moeten een plek krijgen. Voor het klimaat is het noodzakelijk dat we zo snel mogelijk, en het liefst voor 2040, afscheid nemen van fossiele brandstoffen als kolen en aardgas en overschakelen op hernieuwbare energie die voor het grootste deel uit zon en wind afkomstig is. Zonne-e en windenergie hebben geen uitstoot van broeikasgassen en leiden niet tot luchtvervuiling. Het klimaat vraagt ook anderszins aandacht. Er is ruimte nodig voor waterberging, schaduw tijdens hitte en de biodiversiteitsopgave vraagt van ons dat we de natuur de ruimte gaan geven. Niet alleen buiten de bebouwde kom, maar ook in de stad en op bedrijventerreinen. Dit draagt niet alleen bij aan vergroening, maar ook aan de leefomgevingskwaliteit van het bedrijventerrein en aan klimaatadaptatie. In een groene omgeving zijn mensen gelukkiger, is er aantoonbaar minder ziekteverzuim en worden de extremen van klimaatverandering – hitte-eilanden en overstromingen door hevige regenval – getemperd.

Concreet vragen wij aan de Rijksoverheid de volgende zaken:

Rol overheid

- **Visie Rijksoverheid.** In lijn met het RLI advies vragen wij de Rijksoverheid om snel te komen met een brede visie op de verduurzaming van bedrijventerreinen. Hierin moeten concrete doelstellingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit opgenomen worden. In lijn met deze visie moet de overheid middelen ter beschikking (blijven) stellen om ondernemers en gebouweigenaren te ondersteunen.
- **Stappenplan verduurzaming.** Ontwikkel een stappenplan voor gemeenten om bedrijventerreinen te verduurzamen op het gebied van energie en biodiversiteit. Maak gebruik van bestaande kennisallianties en verduurzamingsprogramma's zoals het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen en Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland.
- **Ondersteuning gemeenten.** Ondersteun gemeenten met kennis (o.a. bovengenoemd stappenplan) en financiële hulpbronnen. Gebruik hierbij de bestaande kennisallianties en verduurzamingsprogramma's.

Organisatiegraad

- **Aanpassing Wet BIZ.** Versterk de organisatiegraad van bedrijventerreinen door een aanpassing van de Wet op Bedrijveninvesteringszones (BIZ), of een nieuwe aanvullende wet, waardoor bedrijven meer verenigd worden in constructies vergelijkbaar met een VVE. Voordat dergelijke wetgeving ingevoerd kan worden, zal het stimulerende en faciliterende instrumentarium wel gereed moeten zijn en zullen belemmeringen in de regelgeving opgelost moeten zijn.
- - **Stimuleren oprichting bedrijfsvereniging.** Door in subsidies collectieve actie te bevoordelen en nieuwe wetgeving kan bedrijfsvereniging meer worden gestimuleerd. In een later stadium kan vereniging meer verplicht worden gemaakt. In lijn met het RLI advies over bedrijventerreinen³.

---

3 <https://www.rli.nl/publicaties/2023/advies/samen-werken>

Regelgeving

- **Energieuitwisseling.** Maak innovatieve manieren om energie uit te wisselen mogelijk in wet- en regelgeving door de nieuwe energiewet met prioriteit in de Kamer te behandelen. Neem belemmeringen weg die commerciële partijen ervaren die proposities ontwikkelen voor het verduurzamen van bedrijventerreinen. Voorbeelden van belemmeringen zijn het verkrijgen van een aansluiting, de onmogelijkheden bij het efficiënt poolen van aansluitingen en vermogen, het versnellen van vergunningsprocedures bij zonnecarports, en de onrendabele top bij zon op daken. Ga hierover met ze in gesprek.
- **Normen voor natuur.** Ontwikkel in samenwerking met werklandschappen van de toekomst een (minimale) norm voor voldoende natuur in de gebouwde omgeving, inclusief bedrijventerreinen.

Kansen voor de korte termijn

Grijp de kansen voor versnelling op korte termijn. In het bijzonder zijn dit:

- **Motie zonnecarports.** Maak werk van de aangenomen Motie van de Leden Boulakjar en Boucke voor de verplichting van zonnecarports op grootschalige parkeerterreinen onder de nieuwe Omgevingswet. Parallel aan de aanpak van eventuele netcongestie.
- **Versnellingsgebieden.** Wijs grootschalige bedrijventerreinen als 'Versnellingsgebieden' ('acceleration areas') aan in lijn met de RED III EU Directive. Desbetreffende gebieden kunnen op basis van de RESsen en in samenspraak met de provincies worden aangewezen. Duurzame energieprojecten op bedrijventerreinen die van grote maatschappelijke waarde zijn en lange procedures kennen, kunnen hiermee aanzienlijk versneld worden.
- **Invoering omgevingswet.** Spoor lokale overheden aan om bij het wijzigen van de bestemmingsplannen ten tijde van het in werking treden van de nieuwe Omgevingswet en bij herstructurering, ook natuur en duurzame energie op bedrijventerreinen mee te nemen.
- **Rol RWZI's.** Ga met waterschappen in gesprek om te kijken welke RWZI's een katalyserende rol kunnen spelen bij de verduurzaming van bedrijventerreinen⁴.
- **Bestaande organisatiestructuren.** Maak gebruik van de bestaande organisatiestructuren van parkmanagementorganisaties en ondersteun hen om ook verduurzaming en de ontwikkeling van biodiversiteit goed te kunnen faciliteren door middel van informatievoorziening en subsidiëring.
- **Realisatiegraad zon.** Voorkom het verder terugdringen van de realisatiegraad van zon op bedrijfsdaken door de netcongestieproblematiek aan te pakken, financiële zekerheid te bieden voor ontwikkelende partijen middels de SDE++ en te komen met een dakversterkingssubsidie.

In de bijlage onderbouwen we deze verzoeken aan de hand van de ervaren belemmeringen en welke oplossingsrichtingen we hiervoor op korte en lange termijn zien. Wij hopen dat de overheid deze verzoeken ter harte neemt en voortvarend aan de slag gaat met de verduurzaming van bedrijventerreinen. Dit is niet alleen in het belang van het klimaat en de natuur, maar ook van essentieel belang voor het verdienvermogen van ondernemend Nederland.

---

⁴ Bij Energyhub Hessepoort heeft de RWZI een belangrijke rol gespeeld voor het succes: <https://regionale-energiestrategie.nl/praktijkverhalen/2194556.aspx?t=%E2%80%98Groene-economie-begint-bij-Smart-Energy-Hub-Zwolle%E2%80%99>

Dit Manifest wordt gesteund door de volgende organisaties

CLIMATEMATTERS

GroenLeven

ivn natuur
educatie

**NATUUR
& MILIEU**

Bijlage; onderbouwing

Belemmeringen

De weg naar de verduurzaming van bedrijventerreinen is bezaaid met uitdagingen. Wij identificeren vijf belangrijke belemmeringen die moeten worden overwonnen: organisatiegraad, prioritering door ondernemers, netcongestie, regelgeving en de perceptie kosten van vergroeningsmaatregelen voor klimaat en biodiversiteit.

Organisatiegraad

Een individueel bedrijf kan over het algemeen niet de verduurzaming van het hele bedrijventerrein trekken. Ook is het voor gemeenten ingewikkeld om alle individuele bedrijven te benaderen. Het grootste deel van de Nederlandse bedrijventerreinen is niet georganiseerd en de juridische entiteit 'bedrijventerrein' bestaat niet, zoals het RLI recent ook opmerkte⁵. Dit is om de volgende redenen een belemmering.

1. Coördinatie: Duurzaamheidsinitiatieven vereisen vaak een hoge mate van coördinatie en samenwerking tussen verschillende partijen. Wanneer er een gebrek aan organisatie is, kan het moeilijk zijn om de noodzakelijke stappen te coördineren die nodig zijn om een bedrijventerrein te verduurzamen. Dit kan variëren van het installeren van zonnepanelen of windturbines buiten de hekken van het eigen bedrijf, tot het creëren van groene zones op het bedrijventerrein om de biodiversiteit te bevorderen.
2. Gezamenlijke inkoop en schaalvoordelen: In veel gevallen kunnen bedrijven profiteren van gezamenlijke inkoop van duurzame technologieën of diensten, wat de kosten kan verlagen. Echter, als de organisatiegraad laag is, is het moeilijk om deze voordelen te realiseren.
3. Verdeling van verantwoordelijkheden: Wanneer er geen duidelijke organisatiestructuur is, kunnen verantwoordelijkheden voor duurzaamheidsinitiatieven onduidelijk zijn. Dit kan leiden tot vertragingen of het volledig stagneren van duurzaamheidsprojecten. Het slim uitwisselen van energie tussen bedrijven is onmogelijk zonder organisatiestructuur die de verschillende verantwoordelijkheden regelt en ook juridisch borgt.
4. Kennisdeling: Het delen van kennis en *best practices* is essentieel voor de implementatie van duurzaamheidsinitiatieven. Als de organisatiegraad beperkt is, kan dit de effectieve uitwisseling van informatie en ideeën belemmeren.
5. Ondersteuning bij problemen: Verduurzaming gaat vaak gepaard met technische en bureaucratische uitdagingen. Een georganiseerd bedrijventerrein zou een steunpunt kunnen hebben dat helpt bij het oplossen van deze problemen. Bij een beperkte organisatiegraad ontbreekt deze ondersteuning vaak en moeten ondernemers zelf hun weg vinden.

Het opbouwen van sterke, georganiseerde structuren binnen bedrijventerreinen kan daarom een sleutelrol spelen bij het overwinnen van de belemmeringen voor verduurzaming. Deze structuren kunnen helpen bij de coördinatie van initiatieven, het delen van kennis en ervaring, en het navigeren door eventuele bureaucratische of technische obstakels.

---

5 <https://www.rli.nl/publicaties/2023/advies/samen-werken>

Prioritering ondernemers

Eén van de aanzienlijke uitdagingen voor de verduurzaming van bedrijventerreinen ligt in het feit dat verduurzaming vaak geen prioriteit heeft voor de ondernemers op deze terreinen. Dit is begrijpelijk, gezien de complexe druk en de veelheid aan taken waarmee ondernemers dagelijks worden geconfronteerd. Zij moeten vaak kiezen tussen concurreren op de markt, zorgdragen voor personeelsbeheer, innovatie, klantervaringen en het beheer van de dagelijkse bedrijfsvoering. Wanneer de energieprijzen stijgen vanwege onze fossiele afhankelijkheid krijgen duurzame opwek en energiebesparing wel meer aandacht van ondernemers, maar hetzelfde geldt helaas nog niet voor vergroening. Het directe voordeel daarvan is minder snel in geld uit te drukken

In deze drukke en competitieve omgeving is de urgentie van verduurzaming niet altijd duidelijk. Het kan worden gezien als een extra taak, één die tijd, middelen en aandacht vraagt die anders besteed kan worden aan taken die direct bijdragen aan de winstgevendheid op korte termijn.

Maar het niet prioriteren van verduurzaming kan op lange termijn ernstige gevolgen hebben. Bedrijven die verduurzaming geen prioriteit geven riskeren dat ze achterblijven, niet alleen in termen van milieupact, maar ook qua reputatie, regelgevingsconformiteit en financiële prestaties. Klanten, investeerders en regelgevende instanties vragen steeds meer om duurzame praktijken en transparantie over de ecologische voetafdruk van bedrijven.

Ondernemers hebben zelf een rol te spelen bij het beter prioriteren van verduurzaming, maar kijken ook naar gemeenten om hen te helpen om collectief stappen te kunnen zetten⁶.

Netcongestie

Op steeds meer bedrijventerreinen raakt het elektriciteitsnet vol. Uit een eigen peiling onder gemeenten blijkt dat in bijna 70% van de onderzochte gemeenten problemen met netcongestie spelen op de bedrijventerreinen. Ook de netbeheerders geven aan dat dit een groeiend probleem is en in steeds meer regio's zijn lange wachtrijen voor een nieuwe of zwaardere netaansluiting. Bedrijven kunnen hierdoor niet elektrificeren en de onbenutte ruimte op de daken kan niet nuttig ingezet worden door de plaatsing van zonnepanelen.

Regelgeving

Een cruciale barrière voor de verduurzaming van bedrijventerreinen, en het oplossen van netcongestie, ligt in de huidige regelgeving. Volgens de huidige wetten en regelgeving is het voor bedrijven vaak niet toegestaan om onderling energie uit te wisselen en gebruik te maken van bijvoorbeeld een collectieve batterij voor energieopslag. Dit vormt een aanzienlijke hindernis voor duurzaamheidsinitiatieven. Alle initiatieven die op dit vlak plaats vinden kunnen momenteel alleen in de 'experimenteerruimte' van de netbeheerder. Dit is echter geen goede basis voor een landelijke uitrol, want dit biedt onvoldoende lange termijn garantie voor de ondernemers; het is geen **structurele** oplossing.

Het delen van energie en netcapaciteit tussen bedrijven is essentieel voor het oplossen van netcongestie. Het kan bedrijven in staat stellen om overschotten aan duurzaam opgewekte energie, zoals zonne- of

---

⁶ In een eigen peiling onder bedrijven noemt 41% het gebrek aan gemeentelijke ondersteuning het grootste obstakel voor de verduurzaming van het bedrijventerrein

---

windenergie, te delen met andere bedrijven op hetzelfde terrein, of op te slaan in een collectieve opslag. Dit verhelpt netcongestie, verhoogt de totale energie-efficiëntie op een bedrijventerrein en vermindert de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen.

Daarnaast bevat de huidige regelgeving ook onvoldoende stimulans voor het nemen van vergroeningsmaatregelen. Er is geen landelijke norm die gemeenten en bedrijven aanspoort om op het bedrijventerrein vergroeningsmaatregelen te nemen. Niet voor niets is hier veel aandacht voor en is er recent een groeifondsaanvraag gestart die gaat kijken hoe natuur op bedrijventerreinen meer gestimuleerd kan worden⁷.

Vergroeningsmaatregelen niet kern bedrijfsactiviteit

Een andere belangrijke hindernis voor de verduurzaming van bedrijventerreinen is de perceptie dat vergroeningsmaatregelen zichzelf niet terugverdienen, althans niet in financiële termen. Dit contrasteert met energiemaatregelen, zoals het installeren van zonnepanelen, waarvan de kosten meestal op termijn worden terugverdiend.

Vergroeningsmaatregelen, zoals het creëren van groene ruimtes, ontstening, het planten van inheemse plantensoorten, of het ontwikkelen van habitats voor lokale fauna, hebben misschien niet hetzelfde directe financiële rendement. Ze vragen om een initiële investering en de financiële voordelen zijn vaak minder concreet of direct meetbaar.

Echter, hoewel vergroeningsmaatregelen misschien niet hetzelfde directe financiële rendement hebben, leveren ze wel belangrijke voordelen op. Ze verbeteren de leefomgevingskwaliteit en esthetiek van bedrijventerreinen, wat kan leiden tot verhoogde tevredenheid en productiviteit van werknemers. Een groene omgeving nodigt uit voor een wandeling in de lunchpauze en reduceert stress. Naast gezondheid van werknemers draagt⁸ het bij aan de ecologische gezondheid van de regio en helpen bedrijven te voldoen aan hun milieuverantwoordelijkheden. En in een wereld waarin consumenten en investeerders steeds meer waarde hechten aan duurzaamheid en ecologische verantwoordelijkheid, kunnen deze maatregelen bijdragen aan de reputatie en het merkimage van een bedrijf. Het is nodig dat er een bredere erkenning van deze voordelen komt en een verschuiving in hoe we de kosten en baten van vergroeningsmaatregelen beschouwen. Het is noodzakelijk om de werkelijke waarde van biodiversiteit te erkennen en te begrijpen dat investeren in vergroening op onze bedrijventerreinen een investering is in een duurzamere en groenere toekomst voor iedereen.

---

7 <https://www.ivn.nl/aanbod/werklandschappen-van-de-toekomst/>

8 https://www.sweco.nl/wp-content/uploads/sites/5/2022/12/Whitepaper_Groene-Gezonde-Stad-21-november.pdf

---

Oplossingen

Er zijn een viertal oplossingsrichtingen die op korte termijn ervoor gaan zorgen dat bedrijventerreinen kunnen verduurzamen. Deze oplossingsrichtingen zijn:

- Rollen: Duidelijkheid over rol gemeenten, Rijksoverheid en de ondernemer
- Organisatiegraad: Maatregelen die de organisatiegraad van bedrijventerreinen verbeteren
- Aanpassen regelgeving: Aanpassen regelgeving rond energieuitwisseling en vergroening.
- Kansen: De markt en de samenstelling van een aantal bedrijventerreinen biedt unieke kansen die gegrepen moeten worden.

Hieronder worden deze oplossingsrichtingen uitgewerkt.

Verduidelijken rollen

De weg naar die toekomst loopt via gedeelde verantwoordelijkheden en een duidelijk gedefinieerde rolverdeling tussen de Rijksoverheid, gemeenten en ondernemers.

De Rijksoverheid moet de leiding nemen en **concrete doelstellingen** stellen voor de verduurzaming van bedrijventerreinen. De overheid heeft de autoriteit en het overzicht om ambitieuze, maar realistische doelen te formuleren die een gemeenschappelijke richting geven aan alle betrokken partijen. Daarnaast is het cruciaal dat de Rijksoverheid gemeenten de **noodzakelijke financiële en kennisgebaseerde hulpbronnen** verstrekt om deze doelen te bereiken. Het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen (PVB)⁹ en de Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland zijn ideaal gepositioneerd om de rol van kennispartner en aanjager van gemeenten namens de Rijksoverheid te vervullen.

Gemeenten, op hun beurt, dienen een actieve rol te spelen in de **dialog met ondernemers** over de toekomst van hun bedrijventerreinen. Gemeenten hebben een diep begrip van de lokale context en de specifieke uitdagingen en kansen die hun bedrijventerreinen hebben. Daarom zijn zij ideaal gepositioneerd om te **faciliteren en te adviseren** over het proces van verduurzaming. Dit omvat het **helpen financieren van vergroeningsmaatregelen** en het afdekken van investeringen op bedrijfsterreinniveau in duurzame initiatieven die momenteel misschien nog niet rendabel zijn, maar wel essentieel zijn voor het verhelpen van netcongestie en een duurzame toekomst.

Ondernemers hebben een essentiële rol te spelen in het omarmen van de verduurzaming van hun bedrijventerreinen. Het is niet genoeg om passieve ontvangers te zijn van ondersteuning en financiering; ondernemers moeten **proactief zijn** in het vormgeven van hun groene toekomst. Dit omvat het **verenigen in samenwerkingsverbanden** en **accepteren van de uitgestoken hand** van gemeenten en marktpartijen die bereid zijn hen te helpen bij hun verduurzaming.

Verhogen organisatiegraad

De verduurzaming van bedrijventerreinen vereist een hogere organisatiegraad. Bedrijven die zich verenigen kunnen gezamenlijk acties ondernemen en investeringen doen die voor individuele bedrijven te groot of te complex zouden zijn. De Rijksoverheid, gemeenten en ondernemers hebben elk een

---

⁹ <https://pvbnederland.nl/>

---

rol te spelen bij het stimuleren van deze organisatiegraad. Dit begint bij het creëren van de juiste omstandigheden voor bedrijven om zich te organiseren met stimulerend en faciliterend instrumentarium en het wegnemen van belemmeringen in regelgeving. Daarna kan er in een later stadium ook een meer verplichtend instrumentarium worden uitgewerkt.

De **Wet op Bedrijveninvesteringszones (BIZ)** biedt een kans voor structurele verandering. We stellen voor om deze wet aan te passen, zodat gemeenten de mogelijkheid krijgen om een BIZ aan te wijzen en bedrijven te verplichten om een energiecoöperatie op te richten. Deze coöperatie heeft als taak om de **uitwisseling van energie** op het bedrijventerrein en het **delen van de netcapaciteit** te organiseren ten behoeve van het tegengaan van netcongestie.

Dezelfde energiecoöperaties kunnen ook, met goedkeuring van de bedrijven, **investeren in collectieve energieopslag en andere verduurzamingsmaatregelen** op bedrijventerreinniveau. Hierdoor kunnen grootschalige, innovatieve projecten worden gerealiseerd die niet van de grond komen als de bedrijven niet georganiseerd zijn in een energiecoöperatie.

Vanuit de BIZ kunnen tot slot ook maatregelen ten behoeve van de versterking van de leefomgevingskwaliteit, de biodiversiteit en klimaatadaptatie, worden genomen. De gemeente heeft hier zoals eerder genoemd een belangrijke rol als adviseur en facilitator middels additionele financiering bovenop de BIZ bijdrage.

Verder kan de **Rijksoverheid** meer doen om bedrijventerreinen te verplichten zich te organiseren. Dit kan bijvoorbeeld via **wetgeving die de oprichting van bedrijfsverenigingen vereist** of door **subsidies gedeeltelijk te koppelen aan collectieve in plaats van individuele acties**¹⁰. Dergelijke maatregelen stimuleren samenwerking en gezamenlijke actie en bevorderen daarmee de organisatiegraad van bedrijventerreinen.

Gemeenten hebben een essentiële taak bij het helpen en stimuleren van bedrijven om hun organisatie op te zetten. Ze kunnen bijvoorbeeld **begeleiding en ondersteuning** bieden bij de oprichting van een energiecoöperatie, zorgen voor de juiste infrastructuur, en stimuleren en faciliteren van samenwerking tussen bedrijven. Gemeenten kunnen ook een actieve rol spelen bij het **betrekken van bedrijven bij de gemeenschap**, bijvoorbeeld door het organiseren van netwerkevenementen en het faciliteren van de communicatie tussen bedrijven en lokale belanghebbenden. Ook het PVB kan deze rol in samenspraak met gemeenten vervullen.

Aanpassen regelgeving

Voor het daadwerkelijk realiseren van een duurzame transitie van bedrijventerreinen is een passend en toekomstgericht regelgevend kader essentieel. Eén van de knelpunten in de huidige regelgeving betreft de beperkingen rondom energieuitwisseling. De energietransitie vereist nieuwe, flexibele manieren om energie uit te wisselen, op te slaan en te gebruiken. Dit vraagt om dat innovatieve oplossingen mogelijk gemaakt worden door aanpassing van de regelgeving. Voorbeelden van innovatieve oplossingen die aangepaste regelgeving mogelijk zou moeten maken zijn Virtuele Gesloten Distributiesystemen (virtuele GDS) en capaciteitscontracten op het niveau van een bedrijventerrein. De nieuwe energiewet kan dit

---

10 Zoals ook door de RLI genoemd: <https://www.rli.nl/publicaties/2023/advies/samen-werken>

---

mogelijk maken en zal dus met prioriteit door de Kamer behandeld moeten worden. Overigens is het daarnaast van belang dat netverzwaringen zo snel mogelijk worden doorgevoerd. Dit is echter voor de meeste bedrijventerreinen niet een oplossing die op korte termijn resultaat geeft. Naast de knelpunten op energiegebied mist een prikkel vanuit regelgeving voor het verduurzamen op het gebied van vergroening. De overheid kan deze prikkel creëren met een norm voor natuur op bedrijventerreinen.

Virtuele GDS:

Virtuele Gesloten DistributieSystemen bieden de mogelijkheid om virtueel achter de meter energie te distribueren binnen een bedrijventerrein. Hierbij wordt virtueel, zonder fysieke scheiding met het net van de netbeheerder, energie uitgewisseld tussen verschillende partijen zonder dat hier energiebelasting of transportkosten over betaald hoeft te worden. Dit kan leiden tot een optimaler gebruik van lokaal opgewekte duurzame energie, zoals zonne- en windenergie en investeringen in opslag, zon op dak en het elektrificeren van de bedrijfsvoering en het wagenpark. De huidige regelgeving staat dergelijke systemen echter nog in de weg. Het is daarom cruciaal dat de regelgeving wordt aangepast om de implementatie en schaalvergroting van dergelijke systemen mogelijk te maken.

Groep ATO:

Het idee van capaciteitscontracten op het niveau van een bedrijventerrein, ofwel de groep Aansluit- en TransportOvereenkomst (ATO), kan bijdragen aan een efficiënter energiegebruik en een stabielere energievoorziening. Door gezamenlijk als bedrijventerrein afspraken te maken over het gebruik van de netcapaciteit, kunnen piekbelastingen beter worden opgevangen en kunnen duurzame energiebronnen beter worden ingepast. Het faciliteren van dergelijke contracten vereist eveneens aanpassingen in de huidige regelgeving, specifiek de netcode.

Wij waarderen het ten zeerste dat in het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) al de aanzet wordt gegeven voor een programma gericht op het stimuleren van Energy Hubs. Deze hubs kunnen fungeren als katalysator voor de energietransitie op bedrijventerreinen. In een dergelijk programma kan de stroomlijning van de regelgeving voor het uitwisselen van energie op een bedrijventerrein worden opgepakt. Daarnaast moet ook de nieuwe wetgeving vanuit Europa omtrent het delen van energie ten volle worden benut. In Nederland krijgt dit een plek in de nieuwe energiewet.

Norm voor natuur

Natuur op een bedrijventerrein verhoogt de leefomgevingskwaliteit doordat het hittestress vermindert, de omgeving aantrekkelijker maakt, en de effecten van hevige regenbuien beter kan opvangen. Daarnaast helpt de ontwikkeling van groen op een bedrijventerrein ook bij de versterking van de lokale en regionale biodiversiteit. Door in samenwerking met Werklandschappen van de Toekomst een norm op te stellen voor de (minimale) hoeveelheid en kwaliteit van natuur op een bedrijventerrein kan de Rijksoverheid gemeenten helpen om bedrijventerreinen te vergroenen. Deze norm kan eerst ingevoerd worden voor nieuwe bedrijventerreinen, maar zal daarnaast ook moeten gaan gelden voor herstructurering van bestaande bedrijventerreinen. Onderzocht kan worden hoe huidige certificeringen op biodiversiteit en klimaatadaptatie tot norm verheven kan worden, of ontwikkel zelf een label¹¹. Hiermee wordt de leefbaarheid verbeterd en kan de natuur op een bedrijventerrein herstellen.

---

11 Dit label kan ook breder zijn dan alleen biodiversiteit. Hiervoor pleit het RLI ook: <https://www.rli.nl/publicaties/2023/advies/samen-werken>

Grijpen kansen voor korte termijn

Er is een aantal zaken die een bedrijventerrein extra kansrijk maken voor snelle verduurzaming. Een onderdeel van de oplossing is dat de overheid snel deze kansen verzilvert.

- Maak werk van de aangenomen Motie van de Leden Boulakjar en Boucke voor de verplichting van zonnecarports op grootschalige parkeerterreinen onder de nieuwe Omgevingswet. Deze motie kan parallel uitgewerkt worden met de aanpak van netcongestie. Energiehubs kunnen juist gebaat zijn bij een bron van gezamenlijke opwek. Het is niet nodig om dit nu in de ijskast te zetten.
- Wijs grootschalige bedrijventerreinen als 'Versnellingsgebieden' ('acceleration areas') aan in lijn met de RED III EU Directive. Desbetreffende gebieden kunnen op basis van de RESsen en in samenspraak met de provincies worden aangewezen. Duurzame energieprojecten op bedrijventerreinen die van grote maatschappelijke waarde zijn en lange procedures kennen kunnen hiermee aanzienlijk versneld worden.
- Spoor lokale overheden aan om bij het wijzigen van de bestemmingsplannen ten tijde van de in werking treden van de nieuwe Omgevingswet en bij herstructurering ook natuur en duurzame energie op bedrijventerreinen mee te nemen.
- Bedrijventerreinen waar een RWZI in de buurt is zijn extra aantrekkelijk voor een investering in flexibiliteit middels een elektrolyser. De elektrolyser vangt dan de pieken van de productie van de zonnepanelen op. Een RWZI is aantrekkelijk omdat zowel de waterstof, de zuurstof en de restwarmte van de elektrolyser nuttig gebruikt kan worden bij de RWZI en de bedrijven in de omgeving. De energy hub Hessenpoort is de eerste die dit concept in de praktijk brengt. De overheid kan met de waterschappen in gesprek gaan om te kijken of meer RWZI's een dergelijke rol kunnen spelen.
- Maak gebruik van bestaande organisatiestructuren. Parkmanagementorganisaties hebben de kennis in huis voor het benaderen van de bedrijven. Door deze organisaties ook actief te betrekken bij het verduurzamen van bedrijventerreinen kan er sneller vaart gemaakt worden. Bijvoorbeeld door hen wegwijs te maken in de subsidies die beschikbaar zijn¹².
- Er zijn verschillende commerciële partijen bezig met het ontwikkelen van proposities voor het verduurzamen van bedrijventerreinen en de bedrijven op de bedrijventerreinen te ontzorgen. Ook daar waar de netcapaciteit nu wringt. Ga met deze partijen in gesprek om te kijken wat zij nodig te hebben om snel op te kunnen schalen. Voorbeelden van knelpunten zijn: het kunnen verkrijgen van een aansluiting, de onmogelijkheden bij het efficiënt poolen van aansluitingen en vermogen, het versnellen van vergunningsprocedures bij zonnecarports, en de onrendabele top bij zon op daken.
- Veel gemeenten zijn bezig met het herstructureren van bedrijventerreinen. Haak aan bij dit proces om gelijk integrale verduurzaming op het gebied van energie en natuur te realiseren bij de invoering van de omgevingswet.
- Voorkom het verder terugdringen van de realisatiegraad van zon op bedrijfsdaken door de netcongestieproblematiek aan te pakken, financiële zekerheid te bieden voor ontwikkelende partijen middels de SDE++ en te komen met een dakversterkingssubsidie.

---

12 <https://energieia.nl/fd-artikel/40107114/kleine-ondernemer-grijpt-naast-groene-subsidie-vanwege-geldgebrek>